

Omgevingsdienst NL

Handreiking

**De 'andere
milieubelastende
installatie' bij de MBA
veehouderij**

29 mei 2024

Handreiking De 'andere milieubelastende installatie' bij de MBA veehouderij

Inhoudsopgave	2	
1. Aanleiding van de Handreiking	3	
2. De 'andere milieubelastende installatie', uitgewerkt voor melkrundvee, varkens en pluimvee	4	
3. Relatie met leges en de Wkb	8	
4. Doel en gebruik Handreiking	9	

1. Aanleiding van de Handreiking

1.1 Nieuw begrip

In artikel 3.202 Bal wordt de vergunningplicht voor het houden van landbouwhuisdieren afgebakend tot het exploiteren van een 'andere milieubelastende installatie'. De aantallen dieren waarboven de vergunningplicht geldt is gelijk aan Bijlage I, Onderdeel C Bor of artikel 2.2a Bor (OBM). Het begrip 'andere milieubelastende installatie' is van toepassing op installaties die niet onder de Richtlijn industriële emissies vallen en is voor het overige gelijk aan het begrip IPPC-installatie. Maar voor bepaalde bedrijfstakken is dit een nieuwe manier van kijken naar de activiteiten binnen het bedrijf. De reikwijdte van de vergunningplicht verandert daardoor. In deze notitie wordt dit uitgewerkt voor de meest voorkomende bedrijfstakken in de veehouderij: melkrundvee, varkens en pluimvee. Bij varkens en pluimvee gaat het om de bedrijven die beneden de drempel van de Richtlijn industriële emissies blijven.¹ De vergunningplicht in het Bal en voorheen de OBM-mer geldt voor meer diercategorieën. De uitkomsten van deze notitie kunnen worden gebruikt voor het bepalen van de reikwijdte van die vergunningplichten.

1.2 Doel verandering vergunningplicht

Volgens de toelichting op de Omgevingswet is het de bedoeling bepaalde onderdelen van de locatie in samenhang te bezien.² Deze zijn daarom onder het begrip 'andere milieubelastende installatie' gebracht. Het is echter bijzonder dat de samenhang moet worden bezien, terwijl een deel van de effecten niet in het Bal beschreven staat, maar in het omgevingsplan. Het betreft dan geluid en geur. Via artikel 8.9, lid 3 Bkl is er wel een relatie met het omgevingsplan, maar een eventuele vergunning op grond van het Bal wijzigt eventuele rechten en plichten op grond van het omgevingsplan niet. De desbetreffende integrale beoordeling kan dan ook resulteren in een verzoek om BOPA of een verzoek om maatwerk voor het afwijken van de milieunormen in het omgevingsplan.³ Bij de mer-beoordeling worden ook alle aspecten betrokken.⁴ Daarnaast kunnen bronmaatregelen geluid en/of geur in de voorschriften van de omgevingsvergunning of in een maatwerkvoorschrift omgevingsplan staan. Dit kan overigens per omgevingsdienst/gemeente verschillen, er is geen richtlijn of handreiking voor geluid- of geurvoorschriften.

1.3 Verandering vergunningplichten

Sinds 1 januari 2013 gelden er steeds minder vergunningplichten voor veehouderijen. De OBM is geïntroduceerd voor de intensieve veehouderijen die niet onder de Richtlijn industriële emissies vallen. Daarnaast gingen er meer algemene regels gelden in het Activiteitenbesluit milieubeheer (Abm).

Voor vergunningplichtige melkrundveebedrijven⁵ geldt dat de vergunningplicht onder de Wabo gold voor de gehele inrichting, maar dat zij wel de mogelijkheid hadden om bepaalde onderdelen te melden. Het gaat dan bijvoorbeeld om de mestilo, de mestplaat, de kuilvoeropslag, etc. (artikel 2.4, lid 2 Bor).⁶ De plaatsing van een werktuigenberging was een verandering die niet

¹ De drempelwaarden in de RIE zijn 2000 mestvarkens, 750 zeugen en/of 40.000 stuks pluimvee.

² *Stb.* 2018, 293, p. 612.

³ De geluid- of geurnorm kan zowel met maatwerk als met een BOPA worden aangepast.

⁴ Bijlage V Ob, Nr. A1 geldt voor de intensieve veehouderij. Volgens de toelichting omvat dit alle vergunningplichtige veehouderijen uit de artikelen 3.201 en 3.202 Bal.

⁵ Meer dan 200 stuks melkrundvee of totaal meer dan 340 stuks, incl. vrouwelijk jongvee.

⁶ Er waren ook omgevingsdiensten die op basis van jurisprudentie het standpunt hadden dat de omgevingsvergunning aangepast moest worden zodra een wijziging onder hoofdstuk 3 van het Activiteitenbesluit in strijd was met de vergunning.

gemeld kon worden, omdat die niet in hoofdstuk 3 Activiteitenbesluit stond. Voor niet-IPPC⁷ varkens- en pluimveebedrijven gold de vergunningplicht alleen voor het oprichten, wijzigen of uitbreiden van de installatie (stal) als bedoeld in het Besluit m.e.r. (artikel 2.2a, lid 1 Bor, OBM-mer). Daarnaast gold een vergunningplicht voor het oprichten of aanpassen van de stal(len) of het uitbreiden van het aantal landbouwhuisdieren voor grotere niet-IPPC veehouderijen vanwege luchtkwaliteit (artikel 2.2a Bor, OBM-fijnstof). Jurisprudentie heeft uitgewezen dat bepaalde aanpassingen van de installatie niet onder oprichten, wijzigen en uitbreiden als bedoeld in het Besluit m.e.r. vallen. Voor die aanpassingen gold dan geen vergunningplicht, behoudens een eventuele OBM-fijnstof. Alle andere onderdelen naast de stal mochten gemeld worden.

Voor de volledigheid staan in hoofdstuk 3 kort eventuele relaties met de Wkb en de leges van deze vergunningplichten benoemd.

2. De 'andere milieubelastende installatie', uitgewerkt voor melkrundvee, varkens en pluimvee

2.1 Definitie 'andere milieubelastende installatie'

De definitie voor de andere milieubelastende installatie staat in de bijlage bij de Omgevingswet en luidt als volgt:

“Vaste technische eenheid waarin een milieubelastende activiteit, anders dan een activiteit als bedoeld in bijlage I bij de Richtlijn industriële emissies, wordt verricht en ook andere activiteiten die worden verricht op dezelfde locatie die met die activiteit rechtstreeks samenhangen, in technisch verband staan en gevolgen kunnen hebben voor de emissies en verontreiniging”.

De definitie is te ontlede in verschillende onderdelen⁸:

- De installatie is een technische eenheid
- De technische eenheid is vast
- De technische eenheid is bedoeld voor een aangegeven activiteit
- De installatie omvat ook andere activiteiten op dezelfde locatie (cumulatief):
 - De andere activiteiten moeten rechtstreeks met de aangegeven activiteit samenhangen
 - De andere activiteiten moeten technisch in verband staan met de aangegeven activiteit
 - De andere activiteiten moeten gevolgen kunnen hebben voor de emissies en verontreiniging

2.2 Relatie met definitie IPPC-installatie

De definitie voor de andere milieubelastende installatie is gelijk aan de definitie voor de IPPC-installatie. Voor het opstellen van deze notitie is daarom gebruik gemaakt van de door de Europese Commissie opgestelde leidraad.⁹

De uitgangspunten uit deze notitie kunnen ook gebruikt worden voor het bepalen van de vergunningplicht bij IPPC-veehouderijen.

⁷ Bij IPPC-installaties is het onder de Wabo niet mogelijk om onderdelen te melden, ook al staan deze onderdelen in Hoofdstuk 3 van het Activiteitenbesluit milieubeheer (Abm) (artikel 2.4 Bor). De vergunningplicht onder het Bal verandert niet.

⁸ Een uitgebreide uitleg staat op <https://iplo.nl/regelgeving/regels-voor-activiteiten/toelichting-milieubelastende-activiteiten/rijksregels-mba/installatie-volgens-bal/>

⁹ Guidance on Interpretation of “installation” and “Operator” for the Purposes of the IPPC Directive, raadpleegbaar via: <https://iplo.nl/regelgeving/regels-voor-activiteiten/toelichting-milieubelastende-activiteiten/rijksregels-mba/installatie-volgens-bal/>

2.3 Algemeen

Om te bepalen of een onderdeel van een bedrijf vergunningplichtig is, moet eerst worden bepaald of dit onderdeel deel uitmaakt van de aangewezen milieubelastende activiteit in hoofdstuk 3 Bal.

Bij veehouderijen gaat het om paragraaf 3.6.1 van het Bal. De aanwijzing van de milieubelastende activiteit staat in artikel 3.200 Bal.

In artikel 3.200, derde lid, van het Bal staat dat functioneel ondersteunende activiteiten (hierna: FOA) ook onderdeel van de milieubelastende activiteit zijn. Functioneel ondersteunende activiteiten zijn milieubelastende activiteiten op dezelfde locatie, die de functie van de kernactiviteit ondersteunen.

In artikel 3.202 van het Bal staat in welke gevallen een vergunningplicht geldt. Het bedrijfsonderdeel moet onder de reikwijdte van het begrip "andere milieubelastende installatie" uit artikel 3.202, aanhef vallen en onder een omschrijving daaronder (het houden van X aantal dieren + diercategorie). Let op deze twee begrippen hebben dus een verschillende reikwijdte. Een FOA valt niet per definitie onder de 'andere milieubelastende installatie'.

2.4 Wat valt onder de MBA veehouderij?

De MBA veehouderij ziet op het exploiteren van een IPPC-installatie voor het houden van pluimvee of varkens (cat. 6.6, bijlage I RIE) en het houden van landbouwhuisdieren (art. 3.200, eerste lid, Bal). Bijlage I bij het Bal definieert een landbouwhuisdier als een zoogdier of vogel voor de productie van vlees, eieren, melk, wol of veren of een paard of pony voor fokken. Uit deze bepalingen volgt dat onder de MBA veehouderij in elk geval de landbouwhuisdieren vallen en alles wat ten dienste staat van deze (productie/fok)dieren. Denk hierbij aan de stal, de stalrichting, het voer voor de dieren, de mest van de dieren etc. Ook een propaantank voor (mede) het verwarmen van de stallen behoort altijd tot de MBA veehouderij.

Mest en mestverwerking

Alle opslag en handelingen met eigen drijfmest of eigen vaste mest vallen onder de MBA veehouderij. Dit houdt ook in: een monovergister en een mestscheider en de stikstofstripper (kraker) van de dunne fractie. Het is aan de aanvrager om te motiveren als hij van mening is dat deze activiteiten in zijn geval niet onder de MBA veehouderij zouden moeten vallen. De reden om deze onderdelen wel onder de MBA veehouderij te brengen is omdat de volgende praktijken gangbaar zijn:

De monovergister of mestscheider zijn onderdeel van de mestopslagcapaciteit binnen het bedrijf. Ook wordt bij de mestscheider de dikke fractie vaak gebruikt als ligboxstrooisel voor de koeien. Let op: De opslag van het spuiwater van de stikstofstripper hoort niet bij de MBA veehouderij. Het spuiwater is een vorm van kunstmest die gebruikt wordt voor de MBA Telen van gewassen in de openlucht (paragraaf 3.6.3 Bal).

Wat valt niet onder de MBA veehouderij als functioneel ondersteunende activiteit?

Functioneel ondersteunende activiteiten (FOA's) zijn andere milieubelastende activiteiten die worden verricht op dezelfde locatie die dat exploiteren functioneel ondersteunen. Dat betekent gezien de definitie van de milieubelastende activiteit dat deze activiteiten zelf ook nadelige gevolgen kunnen hebben voor het milieu.¹⁰

¹⁰ Artikel 3.200 lid 3: De aanwijzing omvat ook andere milieubelastende activiteiten die worden verricht op dezelfde locatie die de activiteiten, bedoeld in het eerste lid, functioneel ondersteunen. De definitie van een milieubelastende activiteit is "activiteit die nadelige gevolgen voor het milieu kan veroorzaken, niet zijnde een lozingsactiviteit op een oppervlaktewaterlichaam of een lozingsactiviteit op een zuiveringstechnisch werk of een wateronttrekkingsactiviteit" (Bijlage bij Omgevingswet, Onderdeel A).

Zonnepanelen en windturbines zijn niet functioneel ondersteunend, maar hebben een economisch voordeel voor de initiatiefnemer. Daarnaast hebben zonnepanelen in principe geen nadelige gevolgen voor het milieu en vallen daarom ook niet onder de FOA's en dus ook niet onder de MBA veehouderij.¹¹ .

Een eventueel aanwezige caravanstalling is niet functioneel ondersteunend. Een aanwezige winkel met boerderijproducten of een eierautomaat, boerderijcamping etc. staat eveneens niet ten dienste van de veehouderij.

Aandachtspunt geluid

Ook al geldt de vergunningplicht voor een deel van het bedrijf, het geheel valt onder de geluidnormen uit de (van rechtswege ontstane) maatwerkvoorschriften of onder de geluidnormen uit het omgevingsplan. Dit laatste volgt (vooralsnog) uit artikel 22.56 van het tijdelijk deel van het omgevingsplan, uiteraard kan dit inmiddels per gemeente al verschillen. Wijs de ondernemer of de adviseur op deze normen, zodat die het hele bedrijf integraal kunnen blijven adviseren.

2.5 Wat valt onder de 'andere milieubelastende installatie'

Hieronder wordt een onderscheid gemaakt in twee categorieën van onderdelen die binnen de veehouderij voorkomen.

Categorie 1: Wat valt altijd onder het begrip 'andere milieubelastende installatie' en dus onder de reikwijdte van de vergunningplicht uit artikel 3.202 Bal?

Categorie 2: Wat valt nooit onder het begrip 'andere milieubelastende installatie' en daarmee niet onder de vergunningplicht uit artikel 3.202 Bal?

Let op: dit geldt voor de meest gangbare situaties. Uiteraard kan in een bijzonder geval de binding net anders zijn waardoor onderstaande tabel anders uitpakt. De tabel wordt gelezen als 'valt hieronder, tenzij'.

¹¹ Dit is discutabel, want omvormers kunnen zoemen en er kan lichtschittering zijn, maar beide is geheel afhankelijk van de uitvoering. Daarnaast is het afvalstadium wel milieubelastend, maar dat is dan niet op die locatie.

	Melkrundvee	Varkens	Pluimvee
Categorie 1: Wel onder vergunningplicht (artikel 3.202 Bal)	• Dierenverblijven (incl. kalveriglo's, uitloop) • Technieken in het dierenverblijf, zoals de mestschuif • Melkstal (incl. eventuele melkrobot)¹² • Melktank • Mestkelders onder dierenverblijven • Mestsilo (drijfmest) • Mestplaat (vaste mest) • Voersilo / sleufsilo / kuilvoerplaten • Monovergister • Mestscheider • stikstofstripper • Vast opgestelde (nood)stroomaggregaat • Werkvoorraad reinigingsmiddelen¹³ (vaste leiding aan installatie)	• Dierenverblijven, incl. aangrenzende uitloop en uitloopweide • Mestkelder • Aanvullende technieken, zoals een luchtwasser • Zwavelzuuropslag, alleen aangekoppeld • Stookinstallaties • Brijvoerkeuken • Hygiënesluis (incl. douche) • Vast opgestelde (nood)stroomaggregaat • Mestsilo • Voersilo • Werkvoorraad reinigingsmiddelen (vaste leiding aan installatie) • Propaantank	• Dierenverblijven, incl. wintergarten en uitloopweide • Aanvullende technieken, zoals een luchtwasser of ionisatie • Zwavelzuuropslag, alleen aangekoppeld • Mestcontainer • Stookinstallatie • Hygiënesluis (incl. douche) • Vast opgestelde (nood)stroomaggregaat • Mestbehandelingsinstallatie • Eierinpakruimte en eiertransportband • Voersilo • Werkvoorraad reinigingsmiddelen (vaste leiding aan installatie) • Propaantank
Categorie 2: Niet onder vergunningplicht (wel onder MBA Veehouderij, artikel 3.200 Bal)	• Kantoor (hooguit de pc vanwege de aansturing van de machines in het dierenverblijf) (geen milieubelasting) • Kantine • Weilanden (onder Wm buiten Wm-inrichting (geen sprake van "dezelfde locatie")) • Kadaverplaat/kadaverkoeling buiten de stallen (incidenteel gebruik, geen technische binding) • Opslag reinigingsmiddelen • Werktuigenberging • Dieseltank • Tankplaats • Voorraadtank zwavelzuur (niet aangekoppeld) • Spoelplaats (ook inwendig wassen), gebeurt incidenteel (alleen bij afleveren vee) • Werkplaats(je)		

¹² De melkstal en de melktank zijn er ten behoeve van de productie van melk. De MBA is het houden van landbouwhuisdieren. Een landbouwhuisdier is een zoogdier of vogel voor de productie van vlees, eieren, melk, wol of veren of een paard of pony voor het fokken. Zonder de productie van melk of vlees is het geen landbouwhuisdier. De melkstal en de melktank staan dus ten dienste van het houden van landbouwhuisdieren. Ze vallen daarmee binnen de MBA. Ze vallen ook binnen de definitie van 'andere milieubelastende installatie'.

¹³ Alleen de werkvoorraad reinigingsmiddelen valt onder de andere milieubelastende installatie. Een opslag van reinigingsmiddelen valt niet onder de andere milieubelastende installatie.

2.6 Meerdere veehouderijtakken

Hoewel het steeds minder voor lijkt te komen, zijn er nog steeds agrarische bedrijven met meerdere soorten landbouwhuisdieren, bijvoorbeeld melkvee met varkens of varkens gecombineerd met kippen.

In die gevallen zijn de beide veehouderijtakken aparte installaties, waardoor de ene veehouderijtak in principe niet onder de vergunningplicht van de andere tak valt¹⁴. Echter, het is onduidelijk wat het voor het begrip 'andere milieubelastende installatie' betekent als een vergunningplichtige traditionele vleesvarkensstal voor ammoniak gesaldeerd wordt met een (vanwege de hoeveelheden niet-vergunningplichtige) melkrundveestal. Wij denken dat de niet-vergunningplichtige melkrundveestal dan nog steeds niet in technisch verband staat met de 'andere milieubelastende installatie' voor het houden van varkens. Dit staat de toetsing aan BBT bij een aanvraag voor de varkenshouderij niet in de weg. Die kan nog steeds worden uitgevoerd.

2.7 Wat als je op het bedrijf iets aantreft dat hierboven niet genoemd staat?

In deze notitie wordt uitgegaan van een standaard bedrijfspraktijk. Mocht je iets anders aantreffen, bepaal dan altijd of het wel onder de aanwijzing van artikel 3.200 Bal valt.¹⁵ Als dat het geval is, dan moet je aan de hand van de (Engelstalige) leidraad voor IPPC een afweging maken of dit binnen de vergunningplicht valt.¹⁶

3. Relatie met leges en de Wkb

3.1 Leges

Sinds 2024 kunnen er voor het eerst sinds 1999 weer leges geheven worden voor het in behandeling nemen van milieuaanvragen (MBA-vergunningen). De legesverordeningen voor 2024 zijn per bevoegd gezag verschillend. Enkele bevoegd gezagen zetten in 2024 de lijn voort dat geen leges geheven worden voor aanvragen voor milieubelastende activiteiten uit het Bal, in dit geval zijn er dus geen legeswijzigingen ten opzichte van de situatie onder de Wabo. Niet alle bevoegd gezagen hebben de modelverordening leges van de VNG overgenomen. Daardoor is het lastig om een uniform beeld voor de effecten op de te betalen leges te geven. Doordat voor veranderingen een aanvraag MBA moet worden gedaan, komen die meteen in aanmerking voor leges.

Het is mogelijk dat de reikwijdte van de vergunningplicht te ruim is aangehouden, de tijd (en jurisprudentie) zal het ons leren. Het uitgangspunt van deze notitie is dat we het zekere voor het onzekere nemen. Het is, met de PAS-meldingen in het achterhoofd, onwenselijk om later inmiddels gerealiseerde onderdelen te moeten aanvragen/legaliseren.

De modellegesverordening is logischerwijs opgesteld zonder praktijkervaring. Mocht je rare uitwassen tegenkomen, meld deze dan bij de VNG.

¹⁴ Deze is eerder nagevraagd bij IPLO, zie nr. 23 09 0518.

¹⁵ Zo staat bij melkrundveebedrijven vaak een kunstmestsilo op het erf. Maar die staat er voor de MBA 'telen van gewassen en niet direct voor het houden van landbouwhuisdieren. Mocht de kunstmestsilo toch binnen de MBA Veehouderij vallen, dan valt deze buiten de vergunningplicht van artikel 3.202 Bal omdat niet aan de voorwaarden van de definitie van 'andere milieubelastende installatie' wordt voldaan.

¹⁶ <https://iplo.nl/regelgeving/regels-voor-activiteiten/toelichting-milieubelastende-activiteiten/rijksregels-mba/installatie-volgens-bal/>.

3.2 Wkb

Tegelijk met de Omgevingswet is de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen in werking getreden voor wat betreft Gevolgklasse 1. Onder Gevolgklasse 1 vallen onder andere veestallen en de andere gebouwen bij de veehouderij (industriefunctie volgens het Bbl). Als het gebouw of bouwwerk onderdeel is van de vergunningplichtige milieubelastende activiteit valt deze niet onder Gevolgklasse 1. Dit betekent dat de gebouwen en bouwwerken voor bovenstaande onderdelen uit categorie 1 altijd met een omgevingsvergunning voor bouwactiviteit gerealiseerd moeten worden. Dit is over het algemeen geen wijziging ten opzichte van de situatie van voor de Omgevingswet; stallen waren onder de Wabo ook 'bouwvergunningplichtig'. Er is wel een verandering voor de werktuigenberging. Omdat die niet onder de MBA-vergunningplicht valt, valt die wel onder Gevolgklasse 1.

4. Doel en gebruik Handreiking

4.1 Totstandkoming en doel

De Omgevingswet brengt een aantal nieuwe begrippen met zich mee voor milieu. Daar is de 'andere milieubelastende installatie' er één van. Omdat dit begrip van belang is bij de vaststelling van de omvang van de vergunningplicht van een MBA was er behoefte aan een nadere duiding van dit begrip. In het overleg Netwerk juristen Omgevingswet is besloten om dit begrip nader te bekijken. Drie omgevingsdiensten¹⁷ hebben in samenwerking met de VNG, IPLO en het ministerie van BZK deze Handreiking opgesteld waarin de 'andere milieubelastende installatie' is uitgewerkt aan de hand van een specifieke milieubelastende activiteit, de veehouderij. Het doel van de Handreiking is het bieden van concrete handvatten bij de uitleg van het begrip.

4.2 Gebruik

Deze Handreiking kan door alle omgevingsdiensten gebruikt worden als een hulpmiddel bij het bepalen van de omvang van de 'andere milieubelastende installatie' bij de MBA veehouderij. Deze handvatten kunnen ook een denkrichting geven voor de 'andere milieubelastende installatie' bij andere bedrijfstakken. Tot een bestendige jurisprudentielijn verduidelijking biedt over het begrip, kan deze notitie gebruikt worden. Door de uitleg te uniformeren zal sneller duidelijke jurisprudentie ontstaan.

¹⁷ Omgevingsdienst Achterhoek, Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe en Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant.